

15. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Київ. 2018. 86 с.
16. Проект закону Про національну безпеку № 8068 від 28.02.2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63531

The present article provides the analyses of the main factors influencing upon the essence and current of the contemporary Ukrainian European integration activities. The classification of those factors is made with respect to the internal and external influences. The first category comprises the dependant and independent factors concerning actions of Ukrainian State. The second category highlights the groups of political, economic, organisation and legal factors. They are reviewed both in objective and subjective contexts as well as shown from the points of the public authorities and the society. The peculiarities of the essence, ways and means of different factors influence upon European integration process are determined. The characteristics of the European integration development prospects as well as its dynamics, issues and consequences for Ukraine are given. The issues are highlighted on the grounds of analyses of legislation changes and practical results of the current Ukrainian European integration strategies. The European integration is viewed as the most optimal and effective model for Ukrainian ascension towards the progress and development security. Besides, the importance to consider the national peculiarities while choosing the forms and methods for realisation of European integration strategies is emphasized.

Keywords: *eurointegration, eurointegration strategy, security, factors of influence on eurointegration processes.*

УДК 323.1

Вітман К.М., НУ «ОЮА»

КІПРСЬКИЙ ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ КОНФЛІКТ: ВИТОКИ ТА СУЧАСНИЙ ЕТАП ВРЕГУЛЮВАННЯ

Кіпрський конфлікт досліджується як приклад замороженого етнополітичного конфлікту, що призвів до дезінтеграції цієї острівної держави, складові якої не можуть об'єднатися впродовж багатьох десятиліть, незважаючи на внутрішні та міжнародні зусилля. Аналізуються його етнічні, історичні та політичні витоки. Автор доходить висновку, що головні перешкоди інтеграції Кіпру лежать більше у зовнішній, ніж внутрішньокіпрській площині. Намагання Туреччини, Греції та Великобританії зберегти контроль над цією частиною Середземномор'я призвели до порушення етнічного балансу, загострення міжетнічних суперечностей на острові та переведення їх у політичну та зовнішньополітичну

площину. Пропонується починати об'єднання Кіпру не з нейтралізації конфліктогенної дії етнічного фактора, а з руйнування багаторівневої структури конфлікту шляхом виведення з нього зовнішніх учасників, насамперед Туреччини та Греції, враховуючи, що ЄС має достатньо важелів для нейтралізації претензій сусідніх держав на острів, які підігривають градус напруги конфлікту.

Ключові слова: міжетнічна ворожнеча, етнополітичний конфлікт, дезінтеграція.

Кіпрський конфлікт – один з найбільш складних, найбільш суперечливих етнополітичних конфліктів на теренах Європейського Союзу, над врегулюванням якого міжнародна спільнота працює вже майже 45 років, намагаючись забезпечити мир та стабільність в Східному Середземномор'ї. Наразі конфлікт перебуває у замороженому стані. Незважаючи на багаторазові спроби його розв'язання, залучення ООН та ЄС до процесу врегулювання, ефективної, прийнятої моделі для конфліктуючих сторін знайдено не було.

Кіпрська проблематика потребує вивчення, оскільки є надзвичайно актуальною для України, яка також втратила частину своїх територій і наразі працює над механізмами та стратегіями їх реінтеграції. Рівень наукової розробки можна охарактеризувати як дуже високий, тому що цей етнополітичний конфлікт вже багато десятиліть перебуває на порядку денному як європейської, так і загальносвітової політики. Найвідоміші праці, присвячені врегулюванню Кіпрського конфлікту належать Ч. Бретертону, О. Бредіхину, Г. Волесу, Дж. Воглеру, А. Емільянідісу, Б. Єлавіч, Д. Керідісу, С. Ковальському, Т. Ковзірідзе, О. Річмонду, А. Теофанусу, П. Фокаїдесу, Х. Яллулідісу, С. Ясіровій. С. Ковальський вважає Кіпрський конфлікт показовим в багатьох аспектах, передусім через неоднозначність причин та складність структури. На думку вченого, дослідження причин довготривалих етнополітичних конфліктів дозволяє розкрити їх механізми та структуру, що дає можливість виявляти типові проблеми для аналогічних за своєю структурою конфліктів, що, в свою чергу, допомагає розробити ефективний та логічний шлях їх вирішення [1, с. 296].

Однак не у випадку Кіпрського конфлікту, складність структури та багаторівневість якого унеможливають віднайдення варіанту розв'язання прийняттого для всіх його учасників. На складний характер структури цього етнополітичного конфлікту вказують

практично всі його дослідники. О. Бредіхін зокрема аналізує «численні зв'язки між основними суб'єктами кіпрської ситуації, які трансформувалися в стійко відтворені взаємодії та визначили структуру сформованого навколо кіпрської проблеми комплексу міжнародних відносин, його конфігурацію і механізм функціонування» [2, с. 5]. В ході дослідження вчений розмежовує «внутрішніх» (греко-кіпріоти та турко-кіпріоти) та «зовнішніх» (Греція, Туреччина та міжнародні посередники) учасників Кіпрського конфлікту. У системі цих взаємовідносин визначається три рівня взаємодії: локальний конфлікт між двома етноспільнотами на острові; регіональний, який накладається на внутрішні відносини на острові, між Грецією і Туреччиною; глобальний - сукупність двох перших рівнів, на які накладаються інтереси великих держав та міжнародних організацій.

Однак вивчення сучасного стану розвитку та врегулювання Кіпрського конфлікту неможливі без короткого екскурсу в його історію. Ю. Ясірова вважає, що основний потенціал конфлікту на Кіпрі був закладений ще в період володарювання Османської імперії та формування двох різних етноспільнот на острові [3, с. 141]. Дійсно, греки населяють Кіпр з 1100 р. до н.е., однак у 1571 р. острів захопила Османська імперія і почала заселяти його турецьким населенням. Греки у відповідь чинили опір турецькому загарбанню і прагнули приєднання Кіпру до Греції. Таким чином на острові сформувалися дві етноспільноти – турко-кіпріоти та греко-кіпріоти, які мали протилежні, взаємовиключні зовнішньоінтеграційні цілі, що не змінилися за декілька століть. Турецька етноспільнота Кіпру вимагає повернення острова Туреччині, натомість грецька – приєднання до Греції. Національно-визвольна боротьба греко-кіпріотів проводилася в межах загального руху за возз'єднання з історичною батьківщиною – Грецією, так званого енозісу (з грець. *ένωσις* - союз), характерного для всіх територій заселених греками, що опинилися під контролем інших держав внаслідок історичних перипетій (спочатку Османської імперії, згодом Туреччини, Великої Британії, Італії, Болгарії, Албанії) [4, р. 593]. Вважається, що саме рух енозісу призвів до виникнення етнополітичного конфлікту на Кіпрі, хоча, з іншого боку, сприяв збереженню грецької мови та грекохристиянської культури у Середземномор'ї.

Тривалий час Кіпр перебував під контролем Великої Британії (з 2 пол. XIX ст. до 1960 р.) і мав статут британської колонії. Правління Великої Британії ще більше посилювало етнічний поділ на остро-

ві. Справа в тому, що після Другої світової війни греко-кіпріоти, які становили більшість населення острова, почали більш організовано вимагати приєднання Кіпру до Греції. Вони були незадоволені рівними правами, які отримали греки-кіпріоти та турки-кіпріоти всупереч етнічному домінуванню перших. У відповідь Велика Британія, намагаючись стримати процес політизації етнічності в середовищі грецької етноспільноти, вдалася до політики врівноважування претензій одного етносу шляхом заохочення претензій іншого, в тому числі Туреччини на північну частину Кіпру, заселену турками. Так турецька меншина отримала надію, якщо не на приєднання Кіпру до Туреччини, то принаймні на розподіл острова між Грецією та Туреччиною. На нашу думку, саме деструктивна етнонаціональна політика Великої Британії, яка полягала в заохоченні турецьких вимог всупереч етнічному розселенню на Кіпрі, заклала передумови етнополітичного конфлікту, фаза ескалації якого припала на 60-70-ті роки XX ст.

Однак головні причини були закладені в інституційній структурі Республіки Кіпр, створеній в 1960 р. після надання острову незалежності, яка повністю базувалася на етнічному квотуванні. Конституція Республіки Кіпр містила принцип бікомуналізму (проживання на території острова двох етноспільнот) і пропорційно закріплювала представництво турко-кіпріотів та греко-кіпріотів у всіх органах влади. С. Ковальський зауважує, що всі політико-правові документи, які регламентували державну систему Кіпру (Гарантійний договір, Союзні угоди, договори та меморандуми з Великою Британією, Конституція Кіпру), були наскрізь суперечливими, оскільки приймалися як багатосторонні міжетнічні та міжнародні компроміси [1, с. 297]. Намагання з їх допомогою встановити паритет між грецькою та турецькими етноспільнотами Кіпру лише поглибило етнополітичний розкол острова на дві частини.

Фактор етнічної належності став заручником політичної боротьби. Президентом держави міг стати лише греко-кіпріот, його влада врівноважувалася посадою віце-президента, яку міг обіймати лише представник турецької громади Кіпру. Обидва мали право вето на рішення один одного і приблизно однаковий обсяг повноважень, що паралізувало державну владу, оскільки грецька та турецька етноспільноти відмовлялися виконувати рішення «не свого» очільника. Уряд - Рада міністрів складався з 7 міністрів-греків та 3 міністрів-турків. Парламент - Палату представників також формували

грецька (70% місць) та турецька (30%) етноспільноти у визначеній пропорції. В жодній іншій європейській державі не діяв такий жорсткий принцип етнічного поділу та квотування. Політична еліта держави була розділена за етнічним принципом та орієнтувалася або на Туреччину, або Грецію, нехтуючи інтересами Кіпру як єдиної спільної держави.

Глибока залученість інших держав у протистояння між греко-кіпріотами та турко-кіпріотами вказувала на невідворотність ескалації конфлікту та дезінтеграції держави на дві частини – грецьку та турецьку. Військова присутність Греції та Туреччини була передбачена і регламентувалася спеціальними угодами під час створення Республіки Кіпр – ці країни були визнані гарантами незалежності, територіальної цілісності та безпеки Республіки Кіпр. Також Велика Британія зберегла на Кіпрі дві військово-морські бази - Акротирі і Декелія, які мають статус британської заморської території. В такий спосіб Цюрихсько-лондонські угоди 1959 р., які стали юридичним оформленням надання незалежності Кіпру, суттєво обмежували суверенітет республіки.

На початку 60-х рр. XX ст. грецько-турецьке протистояння на Кіпрі загострилося. Греки спробували провести конституційну реформу на користь збільшення власної етнічної квоти в органах державної влади та силових структурах. Грецька етноспільнота була невдоволена тим, що турецька етнічна квота не відповідала реальній кількості турків на острові, яка складала 20%. Натомість турко-кіпріоти, вважаючи себе дискримінованою меншиною на острові, вимагали розширення свого етнічного представництва до 50% в органах влади для більш ефективного захисту від утисків з боку греків. Винесення на обговорення змін до Конституції з боку обох етноспільнот призвело до ескалацію напруження.

Чергове загострення вилилося у збройні зіткнення на вулицях Нікосії між турко-кіпріотами та грецькими поліцейськими та масштабні сутички між представниками обох етноспільнот в різних частинах острова. Чисельна та військова перевага греко-кіпріотів змусила турецьку громаду замкнутися в анклавів компактного проживання, - зауважує О. Троніна [5, с. 147]. На знак протесту проти дій греків турко-кіпріоти прийняли рішення відкликати всіх своїх представників з органів державної влади Кіпру. Для врегулювання та стримування напруженої етнополітичної ситуації в 1964 р. на острів було направлено миротворчий контингент ООН у складі

миротворців з Австрії, Австралії, Канади, Данії, Фінляндії, Ірландії, Швеції, Великобританії і Нової Зеландії. Принципи миротворчої діяльності на Кіпрі були визначені в розміщенні постів на дорогах, контролі над роззброюванням сторін, створенні зелених ліній для утримання турко-кіпріотів та греко-кіпріотів від збройних нападів одне на одного, - зауважує С. Ковальський [6, с. 213].

У 1967 р. турко-кіпріоти в місцях компактного проживання на Півночі утворили тимчасову турецьку адміністрацію, яка контролювала ці райони. У 1974 р. грецька політична еліта Кіпру, спираючись на підтримку Греції, здійснила спробу приєднання острова до Греції. У відповідь Туреччина перекинула на Кіпр війська для «відновлення конституційного ладу і захисту турків-кіпріотів», окупувавши 37% території північної його частини. Вторгнення проводилося під назвою «Операція з підтримання миру на Кіпрі» та супроводжувалося етнічними чистками. Грецьке населення було змушене тікати на Південь. Тож, Кіпр було розділено на дві частини: грецьку (південну) та турецьку (північну), розмежовані зеленою лінією та буферною зоною, які охороняли миротворці ООН для запобігання відновлення збройної фази протистояння. Грецька та турецька сторони під контролем миротворців ООН провели обмін населенням – греки були змушені виїхати в південну частину, турки – в підконтрольну Туреччині північну частину острова. Етнічний поділ набув територіального виміру, починаючи з 1975 р. греко-кіпріотів та турко-кіпріотів розділяє лінія розмежування.

Досягти примирення сторін не вдалося і 1983 р. північна турецька частина острова проголосила себе Турецькою Республікою Північного Кіпру (ТРПК). Після дезінтеграції на острові де-юре існує лише одна визнана Республіка Кіпр, яка зберігає суверенітет над всією територією, що входила до її складу до 1974 р., але де-факто вона межує з самопроголошеною Турецькою Республікою Північного Кіпру, яка не визнається міжнародною спільнотою, за винятком Туреччини.

Процес врегулювання Кіпрського конфлікту триває від моменту дезінтеграції острова. Активну участь у ньому взяли не лише Греція та Туреччина, а й міжнародні організації (ООН) та наддержавні об'єднання (ЄС), зацікавленні в підтриманні стабільності та миру в Східному Середземномор'ї. Особливої актуальності питання врегулювання етнополітичного конфлікту набуло після відкриття у східній частині Середземного моря значних покладів нафти і природ-

ного газу, на розробку яких претендують як Республіка Кіпр, так і невизнана ТРПК. Туреччина перешкоджає бурінню свердловин, яке проводить Республіка Кіпр, посиляючись на те, що турко-кіпріоти також мають право на природні ресурси Кіпру [7]. Зокрема нещодавно турецькі військові кораблі заблокували бурове судно, яке прямувало до родовищ. З цієї причини Республіка Кіпр вийшла з останнього раунду переговорів щодо возз'єднання острова. Нікосія обіцяє відновити перемовини після того, як Туреччина перестане блокувати розробку родовищ вуглеводнів в шельфі Середземного моря.

Незважаючи на багаторазові спроби врегулювання, дослідники Кіпрського конфлікту сходяться на думці, що головною і, по суті, єдиною серйозною спробою його вирішення слід вважати пропозицію генерального секретаря ООН К. Аннана, так званий план Аннана, 2003 р. Проект передбачав створення єдиної спочатку конфедеративної, потім федеративної держави – Об'єднаної Кіпрської Республіки, яка складатиметься з двох рівноправних, автономних складових – грецької та турецької. Спочатку планувалося, що кожна збереже частину суверенітету та свої органи влади. Однак останній варіант передбачав формування єдиних органів влади зі збереженням етнічного представництва: ротацію Президента і віце-президента кожні 10 місяців, створення президентської ради з 6 осіб (4 греки і 2 турки), які по черзі займають пост прем'єр-міністра. Крім того, планом Аннана передбачалося скорочення території турецької частини острова до 28,5% (зараз 37% контролюються ТРПК), та повернення майже 85 тис. грецьких біженців на Північ Кіпру [8, р. 40].

24 квітня 2004 р. в обох державах Кіпру одночасно відбувся референдум щодо плану Аннана. Якщо турко-кіпріоти більшістю (понад 65%) підтримали цей проект об'єднання, то греко-кіпріоти більшістю (понад 75%) відхилили. Республіку Кіпр не влаштувало в плані Аннана відсутність зобов'язань для турецької сторони щодо виведення з Кіпру військ, дозвіл на проживання на острові переселенцям з Туреччини, що унеможливило повернення грецьких біженців на Південь, а також повернення їм нерухомості та землі, зайнятих переселенцями з Туреччини. Натомість вирішальним фактором схвалення плану Аннана в Турецькій Республіці Північного Кіпру стала перспектива членства в ЄС, яка відкривалася перед об'єднаним Кіпром.

Ще в 90-х рр. Республіка Кіпр подала офіційну заявку на членство в ЄС, що неабияк роздратувало Туреччину та викликало про-

тести в північній частині Кіпру. В цілому вони не були проти євроінтеграції острова, турецьку сторону обурило спроба південної, грецької частини Кіпру самостійно вирішити долю острова. Туреччина та ТРПК посилювалися на те, що Республіка Кіпр не має права діяти як самостійний міжнародний суб'єкт, оскільки питання про статус острова вирішене не було. З-поміж усіх країн-членів ЄС лише Бельгія погодилася з аргументами Туреччини з приводу того, що рішення про євроінтеграцію Кіпру мало вирішуватися щодо всього острова, а не його окремих частин [9, с. 259]. Незважаючи на це, заявка Республіки Кіпр про входження до складу ЄС була підтримана наприкінці 2002 р. Однак план Аннана, покликаний об'єднати північну турецьку та південну грецьку держави острова напередодні вступу до ЄС, не спрацював.

Позиція ЄС була безкомпромісною – членом Євроспільноти може стати лише одна суверенна кіпрська держава – і знайшла відображення в резолюції Європарламенту від 13.06.2002. В документі зазначається, що «відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН ця держава може бути двозональною і двогромадною, але на міжнародному рівні вона повинна бути єдиним функціонуючим суб'єктом і бути спроможною здійснювати владу, приймати рішення» [10]. Експерти побоювалися, що така жорстка позиція ЄС може призвести навіть до порушення етнополітичного балансу та розморожування Кіпрського конфлікту, враховуючи присутність значної кількості військових та озброєння на острові [11, р. 672].

Тож, в 2004 р. Кіпр став членом ЄС, позаяк юрисдикція Республіки Кіпр поширюється на всю територію острова. Але насправді до ЄС вступила лише південна грецька частина острова, натомість турецька невизнана держава, повністю залежна від Анкари, досі не користується економічними перевагами євроінтеграції і дуже відстає у соціально-економічному розвитку від південної. В. Явір зауважує, що попри міжнародні зусилля, євроінтеграція не стала вирішальним інтеграційним чинником дезінтегрованого Кіпру [12, с. 59]. При цьому Кіпрський конфлікт став суттєвою перешкодою на шляху євроінтеграції самої Туреччини, яка подала свою першу заявку на членство ще в 1959 р. ЄС наполягав на вирішенні Кіпрського конфлікту та визнанні суверенітету Республіки Кіпр як члена ЄС, на відкритті Туреччиною своїх портів та аеропортів для греко-кіпріотів. Згодом вже Республіка Кіпр на правах члена ЄС блокувала переговори щодо євроінтеграції Туреччини. Зокрема Президент

Н. Анастасіадіс повідомив, що процес блокування вступу Туреччини до Євросоюзу триватиме доти, поки Анкара не визначає Кіпр як суверенну державу [13].

Минулого року переговори щодо об'єднання Кіпру відновилися. Якщо на попередніх етапах головну роль у процесі врегулювання відігравали міжнародні гравці – посередники та зацікавлені держави: Туреччина та Греція, а національні інтереси Кіпру не враховувалися, то в останні десятиліття ситуація змінилася. Міжнародна спільнота залишила вирішення Кіпрського конфлікту на розсуд самих кіпріотів, які ведуть переговори та домовляються під егідою ООН у пошуках такого варіанту рішення, яке відповідало б інтересам як греко-кіпріотів, так і турко-кіпріотів.

В січні 2017 р. Республіка Кіпр та Турецька Республіка Північного Кіпру спочатку на рівні міністрів закордонних справ, а потім і президентів провели переговори за участю голови Єврокомісії та генсека ООН в м. Женева (Швейцарія). Одразу після них відбулася двотижнева конференція за участю країн-гарантів незалежності, територіальної цілісності та безпеки Кіпру - Греції, Туреччини і Великобританії. Однак ці та подальші заходи щодо об'єднання розділеного острова закінчилися без досягнення будь-якої угоди, про що повідомив генеральний секретар ООН А. Гутерріш [14]. ООН розраховує на те, що переговорний процес щодо возз'єднання Кіпру не зазнав остаточного провалу і буде продовжений. Сторонам не вдалося дійти згоди через наполягання Туреччини на збереженні гарантій та своїх військ на території острова. Турецьку республіку Північного Кіпру тим часом цікавить, хто і яким чином буде забезпечувати безпеку її населення у випадку об'єднання у федерацію та виведення 30-тисячного турецького контингенту. Не досягли сторони згоди і щодо поділу влади на Кіпрі, прав власності на об'єднаній території. У питанні реституції турко-кіпріоти вимагають пріоритету прав нинішніх власників, а греко-кіпріоти – повернення майна грецьких біженцям.

Кіпрський конфлікт є типовим прикладом замороженого етно-політичного конфлікту, що призвів до дезінтеграції острівної держави. Його витоки лежать більше у зовнішній, ніж втрутішньокіпрській площині. Намагання Туреччини, Греції та Великобританії зберегти контроль над цією частиною Середземномор'я призвели до порушення етнічного балансу на острові, загострення міжетнічних суперечностей, переведення їх у політичну та зовнішньополі-

тичну площину. На Кіпрський конфлікт поширюється аксіома про те, що конфлікти за участю етнічного фактора не завершуються ніколи з огляду на ірраціональність, складність примирення сторін, несумісність їх цілей та бажання етнічного реваншу [15, с. 5]. Однак, на нашу думку, об'єднання Кіпру слід починати не з нейтралізації конфліктогенної дії етнічного фактора, а з руйнування багаторівневої структури конфлікту шляхом виведення з нього зовнішніх учасників, насамперед Туреччини та Греції. Адже ЄС має достатньо важелів для стримування претензій сусідніх держав на острів, які підіграють градус напруги.

Бібліографічний список:

1. Ковальський С. В. Формування міжетнічних протиріч на Кіпрі в 1960–1963 рр. : правовий аспект. *Гуржійські історичні читання*. 2012. С. 296–298.
2. Бредихин О. Н. Кипрский конфликт : генезис и основные этапы развития: автореф. дис. На соискание уч. степени канд. полит. наук: 07.00.15. Москва, 2006. 31 с.
3. Ясірова Ю. Програмні засади політичних партій Республіки Кіпр з кіпрської проблеми в контексті процесу євроінтеграції. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія. Історія. Політологія*. 2014. Вип. 10. С. 141–150.
4. Kıralp Ş. Cyprus between Enosis, Partition and Independence : Domestic Politics, Diplomacy and External Interventions (1967–74). *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. 2017. Vol. 19. № 6. P. 591–609.
5. Троїніна О. В. Кіпрський конфлікт : історико-політологічний аналіз. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2003. Вип. 8. С. 144–151.
6. Ковальський С. В. Миротворчість ООН на Кіпрі : підсумки та уроки 50-ти річної операції. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія Історичні науки*. 2014. Вип. 123. С. 212–217.
7. Cyprus : no reunification talks while Turkey blocks oil rig. URL: <https://www.apnews.com/6cfaf0f98d7b45f38bd03d14bcd20368/Cyprus:-no-reunification-talks-while-Turkey-blocks-oil-rig> (дата звернення: 09.04.2018).
8. Vural Y., Peristianis N. Beyond ethno-nationalism : emerging trends in Cypriot politics after the Annan Plan. *Nations and Nationalism*. 2017. Vol. 14. № 1. P. 39–60.
9. Волошин Ю. Міжнародно-правові засоби розв'язання греко-турецького конфлікту в контексті процесів європейської міждержавної інтеграції. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2008. Вип. 37. С. 253–263.
10. Кипр и ЕС. URL: http://www.mfa.gov.cy/mfa/embassies/embassy_moscow.nsf/moscow_embassy14_ru/moscow_embassy14_ru?OpenDocument (дата звернення: 09.04.2018).
11. Bahcheli T., Noel S. The Quest for a Political Settlement in Cyprus: Is a Dyadic Federation Viable? *The Journal of Federalism*. 2014. Vol. 44. № 4. P. 659–680.

12. Явір В. А. Кіпр як приклад дезінтегрованої держави : стан та перспективи реінтеграції. *S.P.A.C.E (Society, Politics, Administration in Central Europe)*. 2018. Вип. 9. С. 52-59.
13. Кіпр блокуватиме процес вступу Туреччини до ЄС. URL: https://dt.ua/WORLD/kipr-blokuvatime-proces-vstupu-turechchini-v-yes-202552_.html (дата звернення: 10.04.2018).
14. Переговори щодо возз'єднання Кіпру провалилися. URL: <https://www.unian.ua/world/1945334-peregovori-schodo-vozzednannya-kipru-provalilisya.html> (дата звернення: 11.04.2018).
15. Правові механізми врегулювання етнополітичних конфліктів в Україні : наук. записка / Кресіна І.О., Кубальський О.Н., Стоєцький С.В., Стойко О.М., Шемшученко Ю.С., Явір В.А. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. 104 с.

The Cyprus conflict is studied as an example of a frozen ethnopolitical conflict, which has led to the disintegration of this island state, whose components can't unite for many decades, despite domestic and international efforts. Its ethnic, historical and political origins are analyzed. The author concludes that the main obstacles to the integration of Cyprus lie in the external, rather than the internal sphere. The attempts of Turkey, Greece and Great Britain to maintain control over this part of the Mediterranean ruined the ethnic balance, sharpened the interethnic controversy on the island and transformed them into a political and foreign policy factors. It is proposed to start the unification of Cyprus not from the neutralization of the conflict-causing effect of the ethnic factor, but from the destruction of the multi-level structure of the conflict through the withdrawal of external participants, primarily Turkey and Greece, taking into account that the EU has sufficient ways to neutralize the claims of neighboring states to the island, which heats the degree of tension.

Keywords: *interethnic hostility, ethnopolitical conflict, disintegration.*

УДК 124.4:141

Чорна Л.В., ОНПУ

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК АТРАКТОРИ СУЧАСНОГО ІДЕАЛУ

Проблема ідеалу залишається у ХХІ столітті актуальною для дослідження. Взаємовідносини між ідеалом та його практичним втіленням є гострою темою для дискусій в сучасній філософії, політології, культурології. Мета статті пов'язана з визначенням аттракторів як смислових епіцентрів зони комфорту. Мета та завдання обумовили застосування таких методів дослідження, як аналіз і синтез, що надало можливість уточнити визначення понять «ідеал», «аттрактор», «глобалізація»,